

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 1

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 1. – 772 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Зміст

ПРИВІТАННЯ ГОЛОВИ ВЧЕНОЇ РАДИ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ», АКАДЕМІКА С. В. КІВАЛОВА	17
---	----

СЕКЦІЯ 1. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ, ФІНАНСОВОГО ПРАВА

<i>Ківалов Сергій Васильович</i> ДЕРЖАВНА ЦІЛЬОВА ПРОГРАМА ЯК ЗАСІБ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ	19
<i>Біла-Тіунова Любов Романівна</i> ОКРЕМІ НОТАТКИ ЩОДО «ПРИНЦИПУ РІВНОГО ДОСТУПУ» І «ПРИНЦИПУ НЕДИСКРИМІНАЦІЇ» У ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ	22
<i>Білоус-Осінь Тетяна Ігорівна</i> ВИЗНАЧЕННЯ ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ ПУБЛІЧНО-УПРАВЛІНСЬКИХ ПРОЦЕДУР ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТИ ТА НАУКИ	26
<i>Даниленко-Негара Юлія Сергіївна</i> ОКРЕМІ АСПЕКТИ НОРМАТИВНОГО ЗАКРІПЛЕННЯ ПРАВИЛ ЕТИЧНОЇ ПОВЕДІНКИ У ЗАКОНОДАВСТВІ ПРО ДЕРЖАВНУ СЛУЖБУ	28
<i>Козачук Діана Анатоліївна</i> ЩОДО ОБСЯГУ ПРАВА НА АПЕЛЯЦІЙНЕ ОСКАРЖЕННЯ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ	32
<i>Негара Родіон Віталійович</i> УСНІЙ АДМІНІСТРАТИВНИЙ АКТ В ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИЦІ	35
<i>Осадчий Анатолій Юрійович, Закаленко Олена Василівна</i> СТАНДАРТИ ДОКАЗУВАННЯ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ	38
<i>Слободянюк Марина Анатоліївна</i> ДИСЦИПЛІНАРНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК ЕЛЕМЕНТ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ.	42
<i>Стрельников Андрій Вікторович</i> АНТИКОРУПЦІЙНА СУБ'ЄКТНІСТЬ ПАТРОНАТНИХ СЛУЖБОВЦІВ: РЕТРОСПЕКТИВА НОРМАТИВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ	44
<i>Фролова Євгенія Ігорівна</i> ЩОДО ОСОБЛИВОСТЕЙ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ПРАВ СУБ'ЄКТІВ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ.	48
<i>Чердинцев Юрій Герасимович</i> ОКРЕМІ ПИТАННЯ АТЕСТАЦІЇ СЛУЖБОВЦІВ МИТНИХ ОРГАНІВ	50
<i>Назарчук Анастасія Валеріївна</i> ЩОДО СУБ'ЄКТІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНОСТІ ТА ПРОТИДІЇ ДИСКРИМІНАЦІЇ У ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ	53
<i>Піть Ігор Юрійович</i> ОКРЕМІ ПИТАННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОГО КОНТРОЛЮ ЗА ФІНАНСАМИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ	56
<i>Бевзюк Ангеліна Костянтинівна</i> АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАХОДИ ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ ЗА ОЗНАКОЮ СТАТІ	59
<i>Данілов Олександр Дмитрович</i> НАВЧАННЯ ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ СУДОВОЇ СИСТЕМИ	62

СЕКЦІЯ 9. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА

Степаненко Оксана Василівна

КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПОВ'ЯЗАНІ З ДОМАШНІМ НАСИЛЬСТВОМ:
КВАЛІФІКАЦІЯ ТА ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАННЯ.....458

Стрельцов Євген Львович

ВИЗНАЧЕННЯ ТА ВСТАНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ:
СУТНІСТЬ У «ДЕТАЛЯХ».....461

Viacheslav Tuliakov

SECURITY THEATER VS. FUNDAMENTAL FREEDOMS IN ECHR JURISPRUDENCE – A CRITICAL
EXAMINATION FOR UKRAINIAN CRIMINAL JUSTICE REFORM.....464

Мирошниченко Наталія Анатоліївна

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ У ВИЗНАЧЕНІ ІНСТИТУТУ СПІВУЧАСТІ.....468

Коломієць Юлія Юріївна

ПРИТЯГНЕННЯ ДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ЗАМАХ НА ВБИВСТВО.....471

Полянський Євген Юрійович

ЩОДО НОВАЦІЙ В ПИТАННЯХ СИСТЕМ КРИМІНАЛЬНИХ ПОКАРАНЬ
ТА ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАННЯ.....474

Абакіна-Пілявська Людмила Миколаївна

ОКРЕМІ ПИТАННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ,
ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 286 КК УКРАЇНИ.....477

Агапова Каріна Вікторівна

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИ, ЯКА ВЧИНЯЄ КРИМІНАЛЬНІ
ПРАВОПОРУШЕННЯ У СКЛАДІ МОЛОДІЖНИХ УГРУПОВАНЬ.....479

Берш Анастасія Яковлівна

ЗНАЧЕННЯ ПСИХІЧНОГО СТАНУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ ПІД ЧАС КВАЛІФІКАЦІЇ
КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 429 (ЗАЛИШЕННЯ
ПОЛЯ БОЮ ТА ВІДМОВА ДІЯТИ ЗБРОЄЮ).....482

Бойченко Віталій Петрович

ВПЛИВ ВОЄННОГО СТАНУ НА КРИМІНАЛЬНУ ПОЛІТИКУ УКРАЇНИ: РИЗИКИ
ДЛЯ ПРАВ ЛЮДИНИ.....485

Горбачова Ірина Михайлівна

ПРИНЦИП ПРАВОВОЇ ВИЗНАЧЕНОСТІ ТА РОЗМІРИ ШТРАФУ ЗА КК УКРАЇНИ.....487

Іванова Вероніка Петрівна

ЕВОЛЮЦІЯ КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ:
ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....490

Тавлуй Олена Вікторівна

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ПОКАРАННЯ В ЗВ'ЯЗКУ ІЗ ЗАКІНЧЕННЯМ СТРОКІВ
ДАВНОСТІ ПРИТЯГНЕННЯ ДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....493

Тимофєєва Лілія Юріївна

ЛЕГІТИМНІСТЬ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ЗБЕРІГАННЯ ТА ПОШИРЕННЯ
ПОРНОГРАФІЇ.....495

Хильченко (Макаренко) Анастасія Сергіївна

ЗМІСТ ОСНОВНИХ ПРИНЦИПІВ ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАННЯ.....497

Хімченко Світлана Анатоліївна

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ В СУДОВІЙ ПРАКТИЦІ.....501

Чугуников Ігор Іванович

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ВІЙСЬКОВИХ КОМАНДИРІВ ЯК НОВА ФОРМА УЧАСТІ ДЕКИЛЬКОХ
СУБ'ЄКТІВ У ВЧИНЕННІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ.....505

Павлова Олександра Сергіївна

ОСОБЛИВОСТІ КВАЛІФІКАЦІЇ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ
ЖУРНАЛІСТІВ.....509

Гончарова-Парфьонова Ольга Олегівна

ПРОВОКАЦІЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ В СПІВВІДНОШЕННІ
З ІНСТИТУТОМ СПІВУЧАСТІ.....513

Забавський Дмитро Олександрович

ЕВОЛЮЦІЯ ПОНЯТТЯ КОНТРАБАНДИ В НАЦІОНАЛЬНОМУ КРИМІНАЛЬНОМУ
ЗАКОНОДАВСТВІ.....516

Ігнатів Євген Євгенович

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ОРГАНІЗАЦІЮ НЕЗАКОННОГО ПЕРЕПРАВЛЕННЯ
ОСІБ ЧЕРЕЗ ДЕРЖАВНИЙ КОРДОН З МЕТОЮ УХИЛЕННЯ ВІД ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ.....519

Коновальчук Сергій Сергійович

ЗЛОВЖИВАННЯ ПОВНОВАЖЕННЯМИ ОСОБАМИ, ЯКІ НАДАЮТЬ ПУБЛІЧНІ ПОСЛУГИ:
СОЦІАЛЬНА ОБУМОВЛЕНІСТЬ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....522

Кулик Анастасія Валеріївна

СИСТЕМНІСТЬ ЯК ОЗНАКА КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА.....525

Мальцев Максим Вікторович

ВІДМЕЖУВАННЯ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 272 КК УКРАЇНИ, ВІД
СУМІЖНИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ.....528

Перстинчик Дмитро Олегович

КАРАНІСТЬ КОНТРАБАНДИ ПІДАКЦИЗНИХ ТОВАРІВ: НОРМАТИВНІ ТА ПРАКТИЧНІ
АСПЕКТИ.....530

Поліщук Яна Романівна

МОБІНГ ЯК РІЗНОВИД ПСИХОЛОГІЧНОГО НАСИЛЬСТВА: КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ
АСПЕКТ.....533

Рутковська Анастасія Русланівна

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОБІГУ ЗБРОЇ В УКРАЇНІ ТА НІМЕЧЧИНІ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ
АНАЛІЗ.....536

Фартух Олександр Олександрович

ВОЄННІ КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ОРІЄНТИРІВ
УКРАЇНИ.....539

Цвеліх Павло Володимирович

РЕГЛАМЕНТАЦІЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ В СФЕРІ
НЕДОТОРКАНОСТІ ДЕРЖАВНИХ КОРДОНІВ: ІСТОРІЯ, СУЧАСНІСТЬ, ПЕРСПЕКТИВИ...543

СЕКЦІЯ 10. ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Торбас Олександр Олександрович

ЩОДО МОЖЛИВОСТІ ЗАЯВЛЯТИ КЛОПОТАННЯ ПРО ОБРАННЯ ЗАПОБІЖНОГО
ЗАХОДУ ПОТЕРПІЛИМ У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ У ФОРМІ ПРИВАТНОГО
ОБВИНУВАЧЕННЯ.....547

Аленін Юрій Павлович, Волошина Владлена Костянтинівна

СУДОВО-ПСИХОЛОГІЧНА ЕКСПЕРТИЗА В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ.....550

Дрюмкін Віктор Миколайович

ПОВОЄННА КРИМІНОЛОГІЯ В УКРАЇНІ: ПОТРІБНА ЗМІНА ДОКТРИНИ.....552

Ракіпова Інна Василівна

ЩОДО ПСИХОСОЦІАЛЬНОГО СУПРОВОДУ УЧАСНИКІВ КРИМІНАЛЬНОГО
ПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ: АКТУАЛЬНІСТЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....555

Волошина Владлена Костянтинівна, Нечипорук Володимир Олександрович

ВПЛИВ ПРАКТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ НА КРИМІНАЛЬНЕ
ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ.....558

Гуртієва Людмила Миколаївна

ДО ПИТАННЯ ПРО ПІДСТАВИ ВІДКЛАДЕННЯ СУДОВОГО ЗАСІДАННЯ НА СТАДІЇ
СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ УКРАЇНИ.....561

міждисциплінарний підхід може забезпечити належний рівень профілактики й ресоціалізації. Водночас необхідна подальша розробка механізмів моніторингу девіантної поведінки в шкільному середовищі, створення профілактичних груп підтримки, системи наставництва, залучення молоді до правових і культурних ініціатив. Наукове осмислення кримінологічного профілю таких осіб дозволяє не лише спрогнозувати їхню поведінку, але й розробити інструменти подолання причин, що провокують їхню злочинну активність у контексті сучасних соціальних трансформацій.

Список використаних джерел:

1. Бандурка О. М., Литвинов О. М. Злочинна поведінка: норма, аномалія чи патологія? *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2013. № 5. С. 6–12.
2. Джу́жа О. М., Горлач С. В. Злочинець або особа, яка вчинила злочин (порівняльний аналіз). *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2014. № 2 (91). С. 15–21.
3. Агапова К. В. Запобігання кримінальним правопорушенням, що вчиняються молодіжними угрупованнями в Україні : дис д-ра філос.: 081. Одеса, 2022. 232 с.

Ключові слова: молодь, молодіжне угруповання, кримінальне правопорушення, агресія, насильство, особа злочинця, запобігання.

Keywords: youth, youth group, criminal offense, aggression, violence, identity of the criminal, prevention.

Берш Анастасія Яковлівна

Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри кримінального права, кандидат юридичних наук, доцент

ЗНАЧЕННЯ ПСИХІЧНОГО СТАНУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ ПІД ЧАС КВАЛІФІКАЦІЇ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 429 (ЗАЛИШЕННЯ ПОЛЯ БОЮ ТА ВІДМОВА ДІЯТИ ЗБРОЄЮ)

У сучасних умовах збройної агресії проти України актуальність дослідження психологічного стану військовослужбовців, особливо в умовах бойових дій, зростає з кожним днем. Залишення поля бою або відмова діяти зі зброєю (ст. 429 Кримінального кодексу України) є тяжкими злочинами, що підривають бойову готовність і обороноздатність держави. Водночас аналіз психічного стану особи в момент вчинення таких дій має ключове значення для правильної юридичної кваліфікації діяння, оцінки вини та можливого застосування інституту обмеженої осудності або повного звільнення від кримінальної відповідальності [1].

Суб'єктивна сторона будь-якого кримінального правопорушення включає в себе вину, мотив і мету вчинення діяння. У випадку кримінального правопорушення, передбаченого ст. 429 КК України, йдеться про умисне залишення поля бою або відмову від виконання бойового наказу. Проте визначення вини тісно пов'язане з аналізом психічного стану військовослужбовця у момент вчинення діяння [4, с.102]

Суттєве значення має відмежування умисного діяння від діяння, вчиненого в стані сильного душевного хвилювання, тимчасового психічного розладу або навіть гострого посттравматичного стресового розладу (ПТСР), які можуть суттєво впливати на можливість усвідомлювати свої дії та керувати ними [3, с.46]

Бойовий стрес, втома, страх смерті, свідчення загибелі товаришів по службі, тривалий час перебування під вогнем або в полоні можуть призводити до глибоких психологічних порушень. Найпоширенішими серед них може бути: гостра реакція на стрес (acute stress reaction) – короточасний, але інтенсивний психічний розлад, який проявляється в панічних атаках, дезорієнтації, втраті зв'язку з реальністю; посттравматичний стресовий розлад (ПТСР) – хронічна форма порушення психіки, що розвивається після пережитих бойових травм; депресивні або тривожні розлади, які можуть викликати апатію, втрату мотивації до дії або навіть суїцидальні нахили; синдром бойового виснаження, що супроводжується фізичною та психічною втомою, байдужістю, втратою здатності приймати рішення [6].

У разі якщо подібні стани мали місце у момент вчинення кримінального правопорушення, необхідним є проведення психолого-психіатричної експертизи для встановлення ступеня осудності особи.

Згідно зі ст. 19 Кримінального кодексу України, особа, яка в момент вчинення суспільно небезпечного діяння не могла усвідомлювати свої дії або керувати ними внаслідок психічного розладу, не підлягає кримінальній відповідальності [1].

А як же бути в ситуації коли зміни психічної свідомості військовослужбовця виникають вже знаходячись в умовах навчально-бойової та бойової обстановки, коли у особи зберігається усвідомлення, але не в повній мірі? При таких ситуаціях психіка воїна може попадати під вплив різних факторів. Цьому сприяє вплив новизни обстановки, обмеженість часу на виконання завдань, застосування нових видів сучасної зброї, незвичайні види і способи ведення бойових дій та ін.

Екстремальні умови завжди викликають напруженість психіки людини. Реакція людини на них залежить від величини ступеня впливу цих умов на психіку військовослужбовця та спроможності людини за допомогою саморегуляції психічних станів зрівноважити їх вплив на людину [2, с. 99].

У складній обстановці окремі воїни можуть бути піддані також і страху – афективному психічному стану. Страх може викликати і панічний стан. Так, наприклад як в ст. 429 КК (самовільне залишення поля бою або відмова діяти зброєю) або ст. 430 (добровільна здача в полон) [1], може бути вчинене під впливом

афекту, який викликаний панічним страхом. Паніка – це афект, що розвивається раптово при несподіваному уявленні людиною загрози для її життя, вона швидко поширюється шляхом психічного зараження на цілі підрозділи.

Людина в стані тривоги і сумніву втрачає здатність зосередитися на конкретному завданні, перестає бачити особливості бойової обстановки, діє імпульсивно, його охоплюють різні почуття [7, с. 90].

В такому випадку вважаємо доцільним в контексті військових злочинів застосовувати положення про обмежену осудність, коли особа частково зберігала здатність усвідомлювати свої дії, але через психічний розлад її здатність діяти свідомо була знижена. Це може бути враховано судом як обставина, що пом’якшує покарання.

Також має значення оцінка мотиву: наприклад, відмова діяти зі зброєю з мотивів панічного страху або з мотивів захисту цивільного населення – це різні правові ситуації, які потребують ретельного вивчення [5, с.71].

Отже, на практиці виникає низка проблем:

- 1) Недостатня увага до психіатричної оцінки військовослужбовця у момент вчинення злочину.
- 2) Формальний підхід до розслідування мотивів та психологічного стану.
- 3) Відсутність належного супроводу та реабілітації військових після участі в бойових діях.

Підводячи підсумки слід зазначити, що психічний стан військовослужбовця має визначальне значення для правильної кваліфікації діяння, передбаченого ст. 429 КК України. У кожному випадку слід враховувати не лише об’єктивні обставини події, а й глибокий аналіз психологічного профілю особи. Це забезпечить справедливий підхід до оцінки вини, дозволить уникнути криміналізації осіб, що стали жертвами бойового психотравмування, та сприятиме гуманізації військового права.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
2. Психіатрія : підручник / за ред. І. Ф. Курахової. Київ : ВСВ «Медицина», 2020. 480 с.
3. Губанова В. А. Посттравматичний стресовий розлад у військовослужбовців: причини, прояви, наслідки. *Медична психологія*. 2022. № 2. С. 45–51.
4. Шумило О. В. Особливості суб’єктивної сторони військових злочинів : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2021. 215 с.
5. Микитин І. С. Проблеми кваліфікації злочинів проти встановленого порядку несення військової служби. *Вісник кримінального судочинства*. 2023. № 1. С. 70–75.
6. Про затвердження Порядку надання психологічної допомоги військовослужбовцям ЗСУ : Наказ МОУ № 402 від 25.07.2017.

7. Васильєв А. М. Особа військовослужбовця у кримінальному праві: психолого-правовий аспект. *Право України*. 2022. № 10. С. 89–94.

Ключові слова: психічний стан, військовослужбовці, кваліфікація, обмежена осудність, неосудність.

Keywords: mental state, military personnel, qualification, limited sanity, insanity.

Бойченко Віталій Петрович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри кримінального права, кандидат юридичних наук, доцент*

ВПЛИВ ВОЄННОГО СТАНУ НА КРИМІНАЛЬНУ ПОЛІТИКУ УКРАЇНИ: РИЗИКИ ДЛЯ ПРАВ ЛЮДИНИ

Повномасштабне вторгнення Російської Федерації на територію України 24 лютого 2022 року призвело до істотних трансформацій у державній політиці, зокрема у сфері кримінального права. В умовах збройної агресії державі необхідно було оперативно реагувати на загрози національній безпеці, що, у свою чергу, вимагало швидкого оновлення нормативно-правової бази. Зміни, внесені до Кримінального кодексу України, відображають намагання захистити основи державності, водночас породжуючи складні питання щодо дотримання балансу між безпекою та правами людини. У зв'язку з цим виникає потреба осмислення нової кримінальної політики в умовах воєнного стану, оцінки її ефективності й відповідності міжнародним стандартам.

Метою дослідження є аналіз актуальних змін у кримінальному законодавстві України під впливом воєнного стану, виявлення потенційних загроз для основоположних прав і свобод та вироблення рекомендацій щодо забезпечення належного рівня захисту прав людини.

Після початку повномасштабної війни кримінальна політика України зосередилася на захисті територіальної цілісності, національного суверенітету, а також на запобіганні підтримці агресора з боку громадян України. У зв'язку з цим було запроваджено нові кримінально-правові норми, що передбачають відповідальність за співпрацю з окупаційними адміністраціями, сприяння діям держави-агресора, поширення чутиливої військової інформації, а також виправдання або заперечення агресії. Зокрема, стаття 111-1 КК України встановлює відповідальність за колабораційну діяльність, а стаття 111-2 – за пособництво державі-агресору. Стаття 114-2 передбачає відповідальність за несанкціоноване поширення інформації про Збройні Сили України, а стаття 436-2 – за публічне заперечення або виправдання збройної агресії РФ.

Такий підхід дозволив посилити захист державних інтересів та протидіяти деструктивним впливам на окупованих і прифронтових територіях. Разом із тим виникли правові проблеми, пов'язані з нечіткістю формулювань нових кримі-